

УДК 355.588:351.

Харламов В.В.

*викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно–рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України,
harlamov8989@list.ru*

Україна, м. Харків

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ

Проаналізовано нормативно-правовий аспект підготовки фахівців у вищих навчальних закладах Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Визначено, що навчально-виховний процес для фахівців цієї справи ґрунтується на відповідних нормативно-правових актах Міносвіти України, та Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: *вища освіта, фахівці служби цивільного захисту, пожежна безпеки, управління пожежної безпеки, Державної служби України з надзвичайних ситуацій.*

Постановка проблеми. Необхідність докорінного поліпшення якості кадрового потенціалу, забезпечення його ефективного професійного розвитку зумовлена потребою у висококваліфікованих кадрах, ерудованих, компетентних управлінцях з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень. Забезпечення держави висококваліфікованими спеціалістами - це складний безперервний процес, який передбачає удосконалення державної кадрової політики, спрямованої на послідовне здійснення низки науково-дослідних, організаційно-управлінських, політичних та законодавчих дій.

На сучасному етапі державотворення в Україні все гостріше відчувається необхідність підготовки нової генерації висококваліфікованих кадрів для Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), спроможних ефективно і в найкоротші строки реалізувати поставлені на них завдання.

Мета роботи. Дослідити нормативно-правовий аспект підготовки фахівців у вищих навчальних закладах ДСНС України.

Викладення основного матеріалу. Проблемами підготовки фахівців у вищих навчальних закладах ДСНС України займались В.П. Садковий, В.Є. Росоха, О.О. Назаров, С.М. Домбровська, А.В. Ромін та інші.

Підготовка висококваліфікованих фахівців у вищих навчальних закладах України у своїй основі ґрунтується на Законі України «Про вищу освіту» № 1556-VII, який був прийнятий Верховною Радою України 1 липня 2014 року. В його основу закладено проект закону «Про вищу освіту» № 1187-2, який розроблявся та вдосконалювався громадськістю, освітянами та науковця з лютого 2012 року. З прийняттям цього закону набули чинності й абсолютно нові принципи вищої освіти, такі як:

- Академічна автономія. Кожен виш отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми;
- Незалежний контролюючий орган — Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;
- Фінансова та господарська автономія. Виші можуть відкривати власні рахунки, отримувати кредити, розпоряджатися майном та землею. Вони зможуть засновувати наукові парки та підприємства, що займаються наукою чи інноваціями;
- Сильне студентське самоврядування;
- Прозорість. Кожен вищий навчальний заклад зобов'язаний публікувати на власному сайті документи про свої фінанси, майно, у тому числі кошториси, звіти про їх виконання, розподіл зарплат тощо;

- Ректори, декани, завідувачі кафедр будуть обиратися на свої посади на 5 років і не зможуть їх обіймати більше ніж двічі;

- П'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів:

- молодший бакалавр
- бакалавр
- магістр
- доктор філософії
- доктор наук;

- Ступінь «спеціаліста» скасовано;

- Не буде рівнів акредитації вищих навчальних закладів. Будуть 4 типи вишів:

- університети (універсальні навчальні заклади);
- інститути та академії (галузеві навчальні заклади) і
- коледжі (де готують спеціалістів до рівня молодшого бакалавра чи бакалавра);

- Проти плагіату: наукові роботи та відгуки опонентів перед захистом будуть розміщуватися на сайтах вишів;

- Конкурентна система держзамовлення. Механізм електронного вступу до вишів і автоматичного розміщення держзамовлення.

- Стипендії на рівні прожиткового мінімуму.

- Гарантоване цільове фінансування наукових розробок в університетах, які отримують статус національного або дослідницького.

- Мовою викладання є державна мова. Для підвищення міжнародної академічної мобільності виш має право частину дисциплін викладати англійською чи іншими іноземними мовами, але забезпечивши при цьому знання здобувачами відповідної дисципліни й українською;

Таким чином сучасна вища освіта стає фундаментом для інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою якої є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей,

виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу.

Так і підготовка висококваліфікованих фахівців служби цивільного захисту повинна ґрунтуватися на вищевикладених принципах, для випуску першокласних професіоналів своєї справи. Навчально-виховний процес для фахівців цієї справи ґрунтується на відповідних нормативно – правових актах Міносвіти України, та ДСНС України. Для цього у Кодексі цивільного захисту України (далі - КЦЗ) відведено Розділ 7, який присвячений саме «Навчання осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та рятувальників, керівного складу, фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, підготовка органів управління та сил цивільного захисту». В ньому визначено, що порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки [1]. Поряд з цим, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за відповідними професіями, спеціальностями (спеціалізаціями), освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями здійснюються навчальними закладами цивільного захисту, що утворюються відповідно до законодавства та є закладами державної форми власності.

З 1 вересня 2015 року у дію вступила постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей", за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, яка діє відповідно до пункту 7 частини першої статті 13 Закону України "Про вищу освіту" Кабінет Міністрів України. У цій постанові затвержен новий перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється

підготовка здобувачів вищої освіти та встановлено, що здобувачі вищої освіти, які вступили до вищих навчальних закладів до набрання чинності цією постановою, продовжують навчання відповідно до обраних напрямів підготовки та спеціальностей.

Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти спеціальність «Пожежна безпека» присвоєно код спеціальності 261 та віднесено до галузі знань «Цивільна безпека» (шифр галузі 26) на ряду з такими спеціальностями як: «Правоохоронна діяльність» та «Цивільна безпека».

Також у КЦЗ рівень фахової підготовки осіб рядового і молодшого начальницького складу служби цивільного захисту та основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб визначається стандартами професійно-технічної освіти. Рівень підготовки осіб середнього і старшого начальницького складу служби цивільного захисту, а також керівного складу професійних аварійно-рятувальних служб визначається стандартами вищої освіти.

Систему стандартів вищої освіти складають державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів [2].

Зупинимось детальніше на галузевих стандартах вищої освіти та стандартах вищої освіти вищих навчальних закладів які проводять підготовку фахівців за напрямом «Пожежна безпека» та спеціальностями «Пожежна безпека», «Управління пожежною безпекою». Однією з основних складових галузевих стандартів вищої освіти є освітньо-професійні програми підготовки. Освітньо-професійна програма підготовки у галузі знань "цивільна безпека", напрямом підготовки "пожежна безпека" установлює: нормативну частину змісту навчання у залікових одиницях, засвоєння яких забезпечує формування системи умінь відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; рекомендований перелік навчальних дисциплін і практик; нормативний термін навчання за очною формою навчання; нормативні форми державної атестації.

Відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників ДСНС України фахівець може займати первинну посаду фахівця з протипожежної безпеки [3].

Відповідно до посад, що можуть займати випускники вищого навчального закладу, вони придатні до виконання виробничих функцій (здійснення певних типів діяльності) та типових для даної функції завдань діяльності. Кожному завданню відповідає система умінь щодо вирішення цього типового завдання діяльності.

Висновки. Вищі навчальні заклади ДСНС України відповідають усім вимогам та стандартам підготовки висококваліфікованих фахівців за напрямом «Пожежна безпека» та спеціальностями «Пожежна безпека», «Управління пожежною безпекою».

Література

1. Кодекс цивільного захисту України від 01.01.2015 № 5403-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Державні стандарти професійної освіти: Методологія. – Хмельницький : ТУП, 2011. – 200 с.
3. Садковий В.П. Розвиток державного управління у сфері професійної підготовки кадрів цивільного захисту: теорія, практика, механізми : монографія /В.П. Садковий. – Миколаїв : Ємельянова Т.В., 2014 – 343 С.

Legal aspects of specialists' training in higher educational institutions of SES of Ukraine

The legal aspect of specialists' training in higher educational institutions of State Emergency Service of Ukraine is analyzed in the article. It is determined that

the educational process for specialists in this case is based on the certain legal acts of the Ministry of Education of Ukraine, and State Emergency Service of Ukraine.

Keywords: *higher education, State Emergency Service of Ukraine specialists , fire safety, fire safety management, State Emergency Service of Ukraine.*

References

1. Kodeks cy`vil`nogo zaxy`stu Ukrayiny` vid 01.01.2015 # 5403-17 [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Derzhavni standarty` profesijnoyi osvity`: Metodologiya. – Xmel`ny`cz`ky`j : TUP, 2011. – 200 s.
3. Sadkovoy V. P. Rozvy`tok derzhavnogo upravlinnya u sferi profesijnoyi pidgotovky` kadriv cy`vil`nogo zaxy`stu: teoriya, prakty`ka, mexanizmy` : monografiya (2014), “Yemel`yanova T.V.”, Mykolayiv, 342 p.